

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Nederland aan de Seine [Bespreking van: P. van den Blink (2007) 121 rue de Lille: Nederland aan de Seine]

Pas, N.

DOI

[10.18352/bmgn-lchr.6940](https://doi.org/10.18352/bmgn-lchr.6940)

Publication date

2009

Document Version

Final published version

Published in

Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden

License

CC BY

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Pas, N. (2009). Nederland aan de Seine [Bespreking van: P. van den Blink (2007) 121 rue de Lille: Nederland aan de Seine]. *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden*, 124(1). <https://doi.org/10.18352/bmgn-lchr.6940>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (<https://dare.uva.nl>)

Blink, P. van den, *121 Rue de Lille. Nederland aan de Seine* (Amsterdam: Balans, 2007, 256 blz., €17,50, ISBN 978 90 50187 95 4).

Onder de Nederlanders die regelmatig de Franse hoofdstad aandoen, zullen er maar weinig zijn die het Institut Néerlandais niet kennen. Het rijzige gebouw in de rue de Lille, om de hoek van de Assemblée Nationale, de Franse Tweede Kamer is inmiddels vergroeid met het Parijse culturele landschap. De verbondenheid met de Franse geschiedenis blijkt ook uit het achterhuis van het instituut: het Hôtel Turgot. Dit is vernoemd naar de beroemde minister die onder Lodewijk XVI vergeefs probeerde de financiële huishouding van de staat op orde te krijgen. Het Nederlands instituut is dus een gebouw met een illustere geschiedenis, op een beroemde plek.

Nederland aan de Seine vertelt de geschiedenis van dit instituut. Aanleiding is het 50-jarige bestaan, in 2007. De auteur, Pieter van den Blink, woonde zelf van 2000 tot 2005 in Parijs. Hij werkte er als zelfstandig journalist voor onder meer *Trouw*. Dat Van den Blink van oorsprong neerlandicus is, is te merken. De verhaallijnen zijn gepolijst, Van den Blink beschouwt de geschiedenis als een toneelstuk, met hoogte- en dieptepunten, en zijn vloeiende pen zuigt de lezer door het onderwerp.

Van den Blink heeft zijn biografie gekruid met wonderlijke anekdotes. Zoals die over de aankomst van Sinterklaas: Parijzenaars keken verbaasd toe toen de goedheiligman in december 1974 voet aan wal zette en vervolgens de tocht naar de rue de Lille maakte. Gelukkig bezwijkt deze studie niet onder dergelijke smeuge details. De auteur schetst heel evenwichtig de ontwikkeling van een klassiek instituut gericht op 'hoge' kunst naar een instelling waar ook moderne, controversiële en 'lage' kunstuitingen uit de hedendaagse Nederlandse maatschappij aandacht krijgen. Tentoonstellingen over Rembrandt worden afgewisseld met exposities van Willems politieke prenten, poëzie-avonden en discussies over politiek gevoelige kwesties zoals de slavernij. Onder de laatste twee directeuren (Henk Pröpper en Rudi Wester) heeft cultuur steeds meer een maatschappelijke invulling gekregen. En passant leren de Parijzenaars, die het instituut ook in steeds groter getale hebben leren kennen, dat Nederland meer is dan de klassieken uit de Gouden Eeuw, aangevuld met Vincent van Gogh, alléén.

Bij de oprichting in 1957 is het Nederlands Instituut een van de eerste buitenlandse culturele instellingen in Parijs. De doelstelling is tweeledig: de kennis van de Nederlandse cultuur in Frankrijk bevorderen en de banden tussen Fransen en Nederlanders verstevigen. Het Instituut is door de Nederlandse overheid opgericht, maar op initiatief van en met medewerking van kunstverzamelaar en autodidact Frits Lugt, vermaard vanwege zijn collectie pentekeningen van Rembrandt (ondergebracht in de Fondation Custodia). Lugt vatte in het interbellum het idee op de Nederlandse cultuur in Parijs een eigen huis te geven. Inspiratie ontleende hij aan de opening van het Maison Descartes, in 1933, in Amsterdam (destijds het eerste buitenlandse instituut in Nederland) en tijdens zijn verblijf in de Verenigde Staten gedurende de Tweede

Wereldoorlog, waar hij volop genoot van het particuliere initiatief in de kunstensector. Lugt wilde dat zijn collectie deel uitmaakte van een ‘levend geheel’. Geen museum dus, maar een cultureel instituut waar op basis van een oude collectie nieuwe kunst en kunstuitingen Nederland bekend zou maken in Frankrijk. Pas in de jaren vijftig kreeg hij de Nederlandse staat zover in het project te participeren.

Wat voor soort boek is dit nu? Op het eerste gezicht een herdenkingswerk, geschreven in opdracht, ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan. Maar *121 rue de Lille* is zeker meer dan een sympathiek portret van een instantie, en dat is een verdienste van Van den Blink. In zijn analyse betreft hij de levens van de zes directeuren van 1957 tot 2007; de – soms stekelige – verhouding tussen het Instituut en de ministeries in Den Haag en, tenslotte, de relatie die Fransen met het Instituut onderhouden. Ronduit geslaagd zijn de uitgebreide portretten van initiatiefnemer Lugt en de eerste directeur, die tot 1977 aan het roer zou staan: Sadi de Gorter, tevens cultureel attaché bij de Nederlandse ambassade in Parijs. In deze profielen schuilt een van de meerwaardes van dit boek. Ze zijn een toevoeging en uitbreiding van Paul Arnoldussens kleine atlas van Nederlanders in Parijs, *Rue d’Amsterdam* (2002) of *Parijs verplicht* van Ruud Meijer, een overzicht van Nederlandse schrijvers en kunstenaars in Parijs na de Tweede Wereldoorlog (1989).

Daarnaast biedt *Nederland aan de Seine* aanknopingspunten voor een systematischere uiteenzetting van Frans-Nederlandse culturele betrekkingen, individueel en collectief. Helaas is het werk nauwelijks verantwoord wat betreft de bronnen. Ook ontbreekt een notenapparaat. Op basis van de tekst is duidelijk dat interviews een belangrijke informatiebron waren, aangevuld met archieven – maar welke blijft onduidelijk. Deze – niet onbelangrijke – gebreken ten spijt is *121 Rue de Lille* in aanzet een mooie vorm van instituutsgeschiedenis in brede zin. Zowel een collectieve biografie als een overzicht van het internationale cultuurbeleid van Den Haag. En ook, zij het met enige fantasie, een (cultuur)geschiedenis van Parijs sinds de jaren vijftig vanuit het perspectief van een buitenlandse culturele instelling.

Niek Pas, Universiteit van Amsterdam